

Narodna mesečno
18 Lir. za inozem-
stvo 31.50 Lir. - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir. za
inozemstvo 65 Lir.
Ček rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.

Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A. Milano.

SCOVENE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A. Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filliale:
Novo mesto.

Bollettino No 1027

Azioni locali in Tunisia Un motoveliero nemico catturato 5 apparecchi inglesi distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Sul fronte tunisino, in azioni di carattere locale sono stati presi circa 100 prigionieri.

L'Aviazione dell'Asse ha agito contro colonne di truppe e di automezzi e su postazioni di artiglieria.

In duelli aerei cinque apparecchi inglesi venivano abbattuti dalla caccia germanica.

Velivoli avversari isolati hanno sganciato qualche bomba e sparato raffiche di mitragliatrice su località e stazioni ferroviarie dell'Italia meridionale.

Sono segnalati quattro morti e quattro feriti a Metaponto e danni di lieve entità.

Un motoveliero con a bordo ufficiali nemici è stato catturato nel Mediterraneo da un nostro MAS.

Vojno poročilo št. 1027

Krajevno delovanje v Tunisu

Sovražna motorna jadrnica zajeta 5 angleških letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Na tuniškem bojišču je bilo v krajevnih bojih prijetih okoli sto ujetnikov.

Oso letalstvo je delovalo nad sovražnimi kolonami, avtomobilskimi vozili in topniškimi postojankami.

Nemški lovci so v letalskih dvobojih sestrelili pet angleških letal.

Posamična sovražna letala so bombardirala in s strojinicami obstreljevala kraje in železniške postaje v južni Italiji.

V Metapontu so štirje mrtvi in štirje ranjeni in lažja škoda.

Nek naš hitri čoln je njel v Sredozemlju motorno jadrnico, ki je imela na krovu sovražne častnike.

Nov Kraljev namestnik za Albanijo

Albansko odposlanstvo se je poklonilo Duceju

Rim, 18. marca. AS. Namesto eks. veleposlanika Franca Jakomonia di San Savino je Kralj in Cesar imenoval za kraljevega namestnika v Albaniji eks. Alberta Pariani.

Rim, 18. marca. AS. Duce je sprejel albansko odposlanstvo pod vodstvom predsednika albanske vlade Malika Bušatija. V odposlanstvu so bili dalje predsednik višjega fašističnega sveta Ernest Koliki, senator Mustafa Merlika Kruja, bivši predsednik vlade, in senator Markagioni. Odposlanstvo je prišlo ob priliki zamenevja kraljevega namestnika v Albaniji potrditi neomajno zvestobo Albanije Italiji in nerazrušnost zveze med obema kromama. Duce je naročil odposlanstvu, naj še enkrat vsemu albanskemu ljudstvu pove, da je Italija sklenila bdeti nad albanskimi narodnimi koristmi, nad skupno zvezo in neodvisnostjo države v znamenju savjske krone.

Kraljevi namestnik v Albaniji eks. Pariani je sprejel predsednika albanske vlade in visoke osebnosti iz odposlanstva, ki je prispelo v Italijo. General je predsedniku vlade Bušatiju potrdil zaupanje Kralja in Cesarja v sedanjo albansko vladu, ki bo nadaljevala svoje delo v dobro narodne in neodvisne Albanije po istih političnih smernicah, ki so prevečale njeno delo, odkar je prevzela oblast v Albaniji.

Rim, 18. marca. AS. General Pariani je dal Albancem naslednji razglas: Albanci! Predlagan po Duceju in imenovan po Kralju in Cesarju za kraljevega namestnika v Albaniji se z velikim veseljem vračam v državo, od katere se nikoli nisem bil duhovno ločil, za katero sem vedno čutil, v katero sem gledal z zaupanjem. Ponosen sem, da vam lahko prinesem poslanico Kralja in Cesarja z zagotovilo o njegovi visoki naklonenosti in z zaupanjem, da bo kmalu lahko za svojo namestnika postavil kneza svoje kraljevske hiše. Ker je

Debata o nevarnosti osnih podmornic

Berlin, 18. marca. AS. »Lokal Anzeiger« se bavi z večerajšnjimi Churchillovimi izjavami o podmorniški nevarnosti, ki je vedno večja in zlasti poudarja naslednji stavek angleškega ministrskega predsednika: »Med vsem: vojnimi načrti, ki jih obravnavajo in preiskujejo angleško-ameriški načrti, je na prvem mestu načrt za uspešno vojno proti osnim podmornicam.« Te izjave čisto zanikujejo prejšnje trditve anglosaskih politikov in Churchill samega, ki so skušali dopovedati, da je podmorniška nevarnost premanjšana, oziroma da ne dela nikakih skrbi. List obrača pozornost na debato med Churchillom in mornariškim ministrom Aleksandrom, ki je skušal posredno obtožiti ministrskega predsednika s svojim odgovorom čes da je položaj preseren, da bi vlada in pomorski voditelji izgubljali čas za prazne razprave in sterilne očitke. Alexander je dodal, da je bilo storjeno vse, kar je bilo človeško mogoče za obvladanje sedanjega položaja.

Nemci napadajo med Harkovom in Kurskom

Sovjeti izgubljajo vedno več postojank - Obkoljene sile pri Harkovu skoraj docela uničene - Sovjetski napadi pri Orlu odbiti - 116 sovjetskih tankov uničenih

Hitlerjev glavni stan, 18. marca. AS. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na celotnem bojnem odseku med Harkovom in prostorom severozapadno od Kurska so divizije vojske in ohorožene SS v napadu proti vzhodu. Kljub ogorčeni obrambi in težkim terenskim prilikam dosežajo naše čete vsak dan postavljene napadalne cilje, mečejo Sovjete iz njihovih vedno na novo izbranih postojank in jim prizadevajo skupaj z letalstvom najtežje izgube.

Južnovzhodno od Harkova obkolje-

ne sovražne sile so z izjemo majhnih ostankov uničene. Razbremenjeni sovjetski poskusi so se krvavo ponesrečili.

Južno od Orla so Sovjeti zopet napadli na široki fronti z močnimi pehotnimi in oklepni silami. V več valovih podzveti napadi so se ponesrečili z velikimi izgubami ob nezlomljivem odporu naših čet, ki so bile odlično podpirane od letalstva. V teh bojih je bilo uničenih 116 sovjetskih oklepnih vozil.

Tudi južno od Ilmenskega jezera je sovražnik zopet zamen napadel naše postojanke.

Pri krajevnih bojih na tuniškem bojišču so nemške in italijanske čete zajele ujetnike. Močni sovražni pehotni napadi proti južni tuniški fronti so bili z velikimi izgubami za sovražnika odbiti. — Letalstvo je z močnimi silami poseglo v obrambne boje. Nemški lovci so sestrelili nad sredozemskim prostorom 5 sovražnih letal, od tega 4 torpedna letala.

Major Philipp, skupinski poveljnik v neki lovski eskadrilji, je dosegel večeraj s sestrelitvijo štiri letal svojo 203. letalsko zmago.

Podtajnik Stranke na obisku v Turinu

Manifestacije zvestobe delavstva Duceju - Pripravljenost za skrajne žrtve za dosego končne zmage

Turin, 18. marca. AS. Podtajnik stranke Carlo Scorza se je po sprejemu pri Zveznem tajniku podal v Liktorski dom, kjer se je poklonil v svetšču padlim fašistom, nakar se je zadržal v razgovoru z zveznim direktorjem in vodstvom turinskega fašija, kjer so razpravljali o vprašanjih, ki se tičejo turinskega fašija. Popoldne je Carlo Scorza podal poročilo v Liktorskem domu vsem zaupnikom pasovnim inspektorjem in političnim tajnikom iz najbližnjih krajev. Vsem zbranim je prinesel pozdrave Tajnika stranke in je nato podal smernice, po katerih se morajo v tem trenutku ravnati vsi fašistični hierarhi in Črne srajce, da bi enotni napori za dopolnitev vseh vrednot notranje fronte ustrezali pričakovanju naroda, ki polaga svoje upe v življenje in zmago fašistične stranke. Podtajnik stranke je nato imel še poročilo kakim več sto sindikalnim organizatorjem, ki so se zbrali v nekem kinematografu. Tu je najprej govoril narodni svetnik Balletti, tajnik Zveze industrijskih delavcev, ki je potrdil odločno voljo turinskega delavstva, da bi bilo na višini sedanjega slovesnega trenutka, ki ga preživlja domovina. Podtajnik stranke je nato pozval zborovalce, naj bi poročali o posameznih vprašanjih, ki zanimajo razne kategorije. Razgovor so se udeležili tovariši Bovero, Boris, Fascio, zaupniki podjetij in drugi, ki so nakazali razna vprašanja posameznih kategorij in v svojih izjavah potrdili vero, ki prevlada vse delavstvo v težnji po zmagi. Podtajnik stranke je nato govoril o raznih vprašanjih, ki zanimajo mesto Turin in pokrajino,

poudarjajoč, da je vse, kar vodi k blagostanju in podpori naroda globoko pri srcu Duceju, ki je v vseh urah vsega življenja posvečal vse svoje energije, da bi italijanski narod dosegel svoje privlačne težnje in tisto pravico, ki je temelj socialne zamenjivosti.

Opozoril je nadalje, da je režim s primernimi sredstvi upošteval vse potrebe naroda tudi v najtežjih urah. Nato je prikazal kako je fašistični režim zares na prvem mestu med vsemi narodi na svetu glede socialne zakonodaje in ekstva, ki je dvignila delavstvo na visoko raven ne le v gmothen temveč tudi v vzgojnem in kulturnem pogledu. Opozoril je vse navzoče na strogi čut odgovornosti, ki ga morajo pokazati v stremeljenju, da se poveča proizvodnja na vseh področjih zaradi jacega notranjega odpora in zmage.

Sindikalni organizatorji so sprejeli izjave Podtajnika stranke z navdušeno toplotno in prisr-

Edenova prizadevanja v Washingtonu

Združene države nočejo sprejeti nikakih obvez, dokler se ne odpravi nezaupanje do Sovjetov

Bern, 18. marca. AS. Švicarska telegrafska agencija poroča, da je Cordell Hull večeraj dvakrat govoril z Edenom. Danes je bil Eden gost sovjetskega poslanika Litvinova. V zvezi s tem poroča »New York Times« iz Washingtona: Zdaj se v prestolnici drugih držav sprejema Edenova izjava pred njegovim odhodom iz Londona, čes da se je Anglija definitivno uvrstila v sovjetsko politiko glede evropskih zadev in da bo Anglija vodila svojo evropsko politiko skladno z Moskvo tako zdaj kakor v bodočnosti. V Washingtonu se z drugimi besedami izjavlja, da je Anglija v praznem upenju, da bo rešila svoj položaj v Evropi in ostalem svetu, dala proste roke boljševiški Rusiji in njenim nenasiitnim poželenjem po novih ozemljih ter po boljševizaciji. V zvezi s tem je dobila švicarska telegrafska agencija iz Washingtona naslednjo brzojavko: Senator Bell je danes predložil senatu predlog, v kateremu se zahteva ustanovitev organizacije združenih narodov z nalogo, da konsolidira in točno določi sedanje in povojno delovanje teh narodov. Predsednik zunanjepolitičnega odbora senator Connolly je izjavil, da niti Bela hiša niti zunanjepolitično ministrstvo nista izjavila, da odobravata takšen sklep in vsekakor ne v njegovi sedanjih obliki. Zunanje-politični odbor je izjavil, da je za ustanovitev or-

ganizma združenih narodov za dosego miru in za to, da se prepreči napad ali zavojevanje katerega koli naroda ali skupine narodov. Connolly je dodal: Smatram, da ni ne modro, ne zaželeno, da bi se vršila takojšnja konferenca vseh združenih narodov in preučevala probleme, ki izhajajo iz vojne. Taka konferenca bi zmanjšala vojne napore, ne pa jih povečala. Izgleda torej, da se Združene države ne marajo obvezovati, dokler ne bo odpravljeno nezaupanje do boljševiške Rusije.

Lizbona, 18. marca. AS. Iz Washingtona poročajo: Senatorja Wheller in Taft sta izjavila, da se bosta senat in zbornica do konca upirala Rooseveltovemu predlogu, ki skuša pridobiti kongres za ustanovitev medzavezniškega organizma z močno vojaško policijo za nadzorstvo sveta po vojni. Ta predlog je stavil senator Ball. V kongresu se pričakuje o tem dolga in ostra bitka.

Kitajska je dobila le 2% ameriške pomoči

Sanghaj, 18. marca. AS. Nov znak nezadovoljstva med Čangkajskim in zavezniki je opisan vplivni čungkiški list »Ta Kung Pao«, ki pravi, da Kitajska zahteva po pomoči na osnovi zakona o posojilu in najemu nima značaja pristostega prosjačenja za miloščino. List izjavlja: »V šestih letih je Kitajska s svojim uporom že vnaprej s krvjo plačala del dolga zaveznikom. Ona je veliko pripomogla k vojni zaveznikov proti osi in k narodni obrambi Združenih držav. V zameno je dobila mnogo manj kot ji gre. To je priznal tudi upravitelj zakona o posojilu in najemu. Anglija je dobila 67% pomoči, Kitajska pa le 2%«.

Buenos Aires, 18. marca. AS. Iz New Yorka poročajo: Navzlic policijskim grožnjam in aretacijam še vedno dezertirajo francoski mornarji iz francoskih ladij, katere so na popravilu v Združenih državah, ker nasprotujejo Giraudovemu režimu.

Obrat zgodovine

Sprememba ljudskega značaja zaradi težkih dogodkov, ki si sledijo zlasti v zvezi s posledicami vojne in agitacije, ni samo prepričevalen vtis, ampak stvarno dejstvo.

Ali se moti morda naše uho, če po tolikih letih ne sliši več mladostnega trobentanja nebrzdane veselja? Ali ni mladina postala preveč resna, da se ne more več predati pisanemu sanjarjenju o življenju, ampak je postala taka, da je življenje napravila manj trdo, manj različno, bolj zdravo in bolj znosno?

Ponavljamo, da se ne eklicujemo na trenutno sodobnost, ampak opozarjamo samo na polpretekla leta in nazaj na tiste čase, ko je bila mladina tako »patetična« in poleg tega gledamo na bodoča leta, ko bo sedanja vojna mimo, čes se bo tako hitro odločilo vse poleglo.

Ko za primero omenjamo ta dejstva, se v naših glavah čisto porodi dvom, da se ne zdrava žalost polasta ljudskega duha, namesto, da bi se uveljavila naravna smer za mirno, dasi mogoče skromno življenje. Gotovo ljubezen in bratstvo, ki sta izločena iz krščanskega besedoslavlja, doživljata take napade od nekaterih naukov — v zvezi (Nadaljevanje na drugi strani).

Sredozemlje — izključno italijansko morje

Berlin, 18. marca AS. Rimski dopisnik lista »Börsen Zeitung« je objavil danes zjutraj članek, v katerem popisuje zgodovinske, politične in zemljepisne vzroke, da Sredozemlje mora postati izključno italijansko morje, prosto kakršne koli tuje sooblasti ali vpliva. Članekar pri tem navaja in popisuje glavne epizode roparske politike, ki so jo ob vsaki ugodni priliki vodili Angličji proti Italiji, politike, ki je nalezela na prvi junaški in odločilni odpor šele po prihodu fašizma. List nato obrača pozornost čitateljev na

posebne zahteve sedanjega konflikta, ki je zlasti v Sredozemlju postavil Italijo v središče velike borbe proti stoletnemu angleškemu zavojevanju. Časnikar pri tej priložnosti hvali bojno duha in izkušeno junaštvo italijanskega vojaka, kakor tudi duha odpovedi ter poštrevnosti, ki vlada na italijanskem notranjem bojišču, ki je prav tako trdno in nezlomljivo kakor prva bojna črta, kajti notranje bojišče se prav tako zaveda, da zavzema važno mesto v igri absolutne in brezpogojne nujnosti po vztrajnosti in zmagi.

Angleške težave z emigrantskimi vladami

Madrid, 18. marca. »Le ultime notizie« objavljajo naslednji članek o težavah, ki jih imajo Angličji z begunskimi vladami. Zdi se, da so v Londonu že rili begunce, ki so jih tri leta s tolikšnim navdušenjem zbirali. Političnim težavam med Poljaki in drugimi, ki se dvigajo proti Moskvi, so se pridružila še druga vprašanja praktičnega značaja. Tako je protokol zunanjega ministrstva v skrbih zaradi dostojanstva državnih po-glavarjev in psevdoministrov, ki se vedno razburjajo, da se ne postopa z njimi v skladu z njihovim dostojanstvom. Brezdelno življenje v hotelih jim je razburilo živce. O srbskem skandalu se je govorilo v spodnji zbornici in tisku. Šlo je za borbo za boljše sobe v hotelu. Dočim je imela famozna Simovičeva vlada, ki se je po kratkih dneh vladanja preselila v London, luksuzne sobe, se je morala »pozicejati« zadovoljiti s »prostori druge vrste«, in se je borila za ključke s kopalnico. Pred hotelom je nastala demonstracija. Interventiralo je angleško zunanje ministrstvo, ki je poveljalo nemirnim gostom, da v Londonu ne morejo delati državnih udarov kakor v Beogradu. Vendar pa je bila poslana bivšemu kralju Petru brzojavka s slovesno ostavko. Nato so skušali s

kompromisom zadovoljiti najbolj nezadovoljne. Toda lordska zbornica, ki upravlja denar emigrantov, ni mogla razumeti, kaj naj dela v Londonu jugoslovanski kmetijski minister. Večina emigrantskega denarja je naložena v newyorški »General Reserve Bank«. Če bo vojna dolgo trajala, se boje, da bodo ti fondi izčrpani. Zadoščalo je, da je lordska zbornica zaprla blagajno, pa je izbruhnila nova kriza. Nek »nov« minister je odšel nenadoma v Washington in protestiral. Krizo je rešil Roosevelt, ki je telegrafiral, naj London da nov kredit.

Se huje je v poljskih političnih krogih, ki se bore za svoje namišljene zahteve. Med njimi in Čehi je prišlo do spora, ali bo »predsedoval« redkim zborovanjem emigrantov Sikorski ali Beneš. Prišlo je do bučnih razprav in protestov. Ker tudi Churchill ni mogel rešiti spora, so se zopet za tekli v Washington. Toda v Beli hiši je bil Sikorski na slabšem, ker ni mogel tekmovati s svojim češkim tekmeccem, ki uživa podporo frama-zonstva.

Toda poljski general se kratkoma ni udeleževal zasedanj »združenih narodov«, zato jim zdaj predseduje Eden na nevtralnem terenu.

(Nadaljevanje s 1. strani)

skem boju za obstoj — da se ustvarja bojazen, da se bodo zrušile temeljne človeške vrednote. Če bi šli k viru tega žalostnega pojava, tedaj bi najbrž odkrili tipično zgodovinsko obliko židovstva v svojem egoizmu, ko postavljamo na kocko vse, kar imajo krščanski narodi. Koronirani zla se naslanjajo na dobo od VIII. do XIX. stoletja, ko so bila razglašena socialna in gospodarska načela, ki so gotovo omogočila hiter razvoj družbe, vendar pa so imela v sebi seme za vedne spore med razredi in brezmejno nezadržno stremeljenje za gospodarsko zboljšanje in te teorije proslavljajo nasilje kot sredstvo za izvojevanje ali zmago nad drugimi. Menijo, da bodo dosegli obnovo ljudstva v tej smeri. Ljudstvo se pusti zgajati in pri tem izgubi svojo spontanost, porabi na liriko in bi se nato moralo pustiti oropati duhovnosti, ki sloni na verskih izročilih, na tradiciji, na ljubezni in srčni preprostosti.

Kakor da ne bi radostovalo zapeljevanje juda Marxa in poslovna spretnost Rotšildov in Baruhov, njegovih sovrstnikov: kakor da bi bilo še premalo zased, ki se jih narodi le stežka ubranijo, in glej, na obzorju grozi spet mongolska nevarnost, opremljena z azijskim sadizmom in živalskosti, ki je tako tipična za barbarstvo, ki se ob njegovem kontrastu toliko bolj izražajo kulturne vrednote.

Da, ta naš kratek pogovor je prav pogovor o kulturi.

V imenu napredka in svobode so bile narodom vsiljene razne mesijanske ideje, ki jih potem isti narodi drago plačujejo. Stremeljenje po usodju za vso ceno, po ugodju brez omejitve se jih je že deloma polastilo. A kljub temu se ne da reči, da bi utrpeli kakšno gospodarsko nazadovanje. V zadnjih letih so se gospodarske razmere celo precej izboljšale. Toda nezadovoljstvo je še ostalo. Nemirnost, ki je bila diabolčno vsejana med mase, je postala endemična. In končno se kakor v kaki povesti o džungli pade po ljubkih poljanah Evrope, ki tudi v najhujših sekularnih preizkušnjah ni nikoli izgubila razuma, smisla o lepoti in humoru, tolpe rdečih, gladnih volkov, ki jih pripraga judovska centrala v New Yorku, da trčajo in žre vse, kar se ustavi sanjam po judovski nadvladi, v smislu razlage Moizesove postave. To, kar se tem načrtom ustavlja, je sveto in svetlo ime krščanske zapadne kulture, je dvatisočletna zgodovina prava, kulture in umetnosti.

Ne bomo mi s svojo domišljijo obnavljali stvarnost dejstev. Načrt Rusov in Amerikancev je čisto jasno podan in stremi za nadvlado, brez vsakega omejevanja. V njihovih programih ni nobene omejitve omejitve. Ta programa se imenujeta samo boljševizem in amerikanizem, kakor da bi bili to dve formuli o sreči, ki ju pričakujejo vsi narodi zemlje. Seveda sta amerikanizem in boljševizem dva popolnoma nasprotujoči si miselnosti, edini sta si pa v tem, da hočeta obe uničiti monumentalno veličino Evrope, ki s samo vzvišenostjo svojega zgodovinskega lika navdihuje narode s spoštovanjem, dokler bo to spoštovanje še aktualno, ne bosta ne Rusija, ne Amerika pomenili ničesar.

Amerikanizem in boljševizem sta dva pojma, zelo preprosta za pojem duhovnosti zahodnih narodov, katerim govorita samo o vulgarnem poslovnem mišljenju in o zlobni socialni zavisti.

Tembolj neznošen se zdi krivdom očem rdečih ali zlati iskajočim očem severnoameriških bankirjev antični in vedno nov talent Evropecev, kadar uvidevajo, da smo vedno mi še naviši med vsemi kontinenti zaradi pravih lastnosti in kreposti, ki so zagotovile ta primat našim prednikom do včeraj in ki dajejo počut dvatisočletno stoletje z dvema revolucijama z neizbrisnim zgodovinskim vtisom.

Ti dve revoluciji sta govorili o socialni pravičnosti in o življenjskem prostoru narodov. Evropsko vprašanje in tudi podobna svetovna vprašanja, ki pa nas ne zanimajo, je bilo tako postavljeno in je vsebovalo v svojih pravičnih razmerjih predloge, da dobi vsak kar kot človek neobdobja potrebuje in vse to, kar je bilo povrhu v ozračju razumevanja in sodelovanja nešteto krat, nazadnje pa na sestanku Mussolini-Ribbentrop proglašeno.

Nihče ni izževal Amerike pri obrambi velikih oceanov; nihče ni zahteval ničesar od Angležev, preobloženih s kolonialnimi posesti. Nihče ni nameraval presaditi novih načel obnovljene Evrope v pušavske azijske stepe, ki se raztezajo predaleč, do praga naše celine. Nihče pa ni mogel trpeti, da bi se naš stari kontinent ne upiral, da bi igral vlogo Aralda. Izdaistvo so izvršili Angleži, ki so znižali mostove tdnjave. Zda se bo videlo — in se že vidi — da se evropski nerodi, razen nekih običajnih najdenčkov, končno združujejo v en sam kompakten blok, da tvorijo zid in da zlo-mijo demonske sanje apokaliptičnih jezdecev.

NiK.

Iz Kočevja

V naši podružnici v Kočevju, ki je v pisarni Ljudske posojilnice (zraven cerkve) se lahko naročite na vse naše časopise: »Slovenec«, »Slovenski dom«, »Domoljub«, »Bogoljub« in na knjige »Slovenčeve knjižnice«. — Istotam lahko poravnate naročnino za vse zgoraj navedene liste in knjige ter dobite vse potrebne informacije. — Dobite pa tudi dnevne časopise ter posamezne izvedbe knjig »Slovenčeve knjižnice«. Uradne ure vsak dan od 9—12.30 in od 15—18. Ob nedeljah od 9—12 dopoldne.

Vojaški in gospodarski pomen japonske prestolnice

Tokio, v marec. — Tokio dandanes ni le prestolnica Japonske države, ki ima s Korejo, Formozo in Karafutom (južnim delom Sahalina) 100 milijonov prebivalcev, marveč je hkrati politično in gospodarsko središče vzhodnoazijskega ozemlja. Sedemmilijonska prestolnica Tokio se je neznansko hitro zvišala v vlogo ognjišča vse Vzhodne Azije. Šele od leta 1869 je Tokio glavno mesto Japonske, prej je bila njena prestolnica Kio-Fo, ki še zdaj vzbuja občudovanje vseh ino-zemcev, kateri pridejo tjakaj. Tokio je tudi gospodarsko središče Japonske, zlasti še, ko so druge industrije v pokrajinah Osake in Kobeja zaradi vojne podvržene vojni proizvodnji. Gospodarski pomen Tokia je vedno bolj pripoznan in razne inozemske, zlasti nemške tvrdke imajo v Tokiu svoje podružnice, a njih gospodarji prihajajo večkrat osebno v Tokio zaradi pogodb z vodilnimi oblastmi v Tokiu.

Glede na pokrajinske in stavbne lepote pa se Tokio ne more primerjati s svojo predhodnico Kiotom. Prav malo je zgodovinsko pomembnih stavb v Tokiu, saj je večina teh zgorela o priliki potresa leta 1927. Le cesarska palača, ki je obdana s širokim, velikanskim obzidjem in s kanali in kjer more navadni človek videti le posamezna vrata in nasipe in iz vrhov kipeče zelene, bakrene strehe, in pa ozke ulice starega dela mesta Asakuse spominjajo še na Stario Yeddo. Tik palače pa se dvigajo moderne opetne in betonske stavbe ministrstev. Nedaleč od tod se dviga v nebo bela, monumentalna stavba državne zbornice s posebno, širokoko osrednjo kupolo. V četrti okoli in okoli Ginze, ki je pred vojno bila toliko kot tokijski Broadway, stojijo osemnadstropne trgovske hiše ameriškega sloga tik starinskih, japonskih restavracij, ki so njih lične lesene stavbe obdane z vrtovi s priličnim drevjem in pa z ribniki. Med Ginzo in cesarsko palačo je mestni del samih velikih bank in trgovskih in industrijskih koncernov, ki so njih upravna poslopja zidana v novodobnem slogu. Videti je, da so stebri znamenja velikih denarnikov v Tokiu. Kar nemo-

goče je, da ne bi imela kaka, še tako majhna banka dveh stebrov ob vhodu, pa čeprav sta le prizidana in je stavba še stara in lesena.

Neposredna nasprotja med domačini, japonskimi begami in evropskimi navadami pa se v Tokiu ne izražajo le s stavbami. Povsod jih je videti. Največ tokijskih meščanov stanuje v hišah japonskega sloga, kjer so tla pokrita z rogoznicami in smeš nanje stopiti le v nogavicah ali lesenih sandalih in kjer ni stolov, marveč ždi vsakdo le na blazinah. A pisarne vseh uradov in veletrgov so opremljene po evropsko. Iz tega sledi, da so japonski uradniki in uslužbeni podnevi v evropskih oblekah, doma pa v narodni noši; v poletni vročini pa so možki tudi podnevi rajši v svojih haljah kot v evropskih oblekah. Tudi ženske, ki so v javnih službah, ravnojo prav tako.

Tokio je jako redno mesto. Najkasneje ob 11 ponoči so že vsi meščani v posteljah, oziroma na rogoznicah. Restavracije, bari in pivnice so zaprte ob 10, gledališča in kinematografi pa pol ure prej. Kdor je še po polnoči na cesti, se mora policiji izkazati z uradno izkaznico. Tokio je na glasu, da ima od vseh velemetov najmanj zločinov. Kakšnega velikomestnega ponočnega življenja ni v Tokiu nič več in dozdeva se, da ga tudi nihče ne pogreša. Tokiu pravijo, da je mesto s 100.000 izločbami. Nismo jih prešteli, vendar ni nemara nobenega mesta več, ki bi jih imelo toliko. V izločbah so razpostavljeni proizvodi kake družine, ki se ukvarja z domačim obrtom, in ki so kar ondi naprodaj. Vse kaže, da ima ta dežela, ki je že tako dolgo v vojni, še obilo različnih zalog za svoje izdelke. Tudi Japonska je v velikem »koncentracijskem procesu« svojega gospodarstva, da more zadostiti zahtevam vojskovanja, vendar so se do današnjih dni ohranili razni mali obrti, ki imajo še polno snovnih zalog.

Navidežno pa ta velika vojna ni prav nič spremenila zunanjega obličja Tokia. Seveda se je to sedemmilijonsko mesto že prej, ko je izbruhlo vojne s Kitajsko, obleklo v vojno oblečilo.

Poraz partizanov pri Metliki

Dosedaj najbolj bedasto akcijo so partizani gotovo uprizorili v Beli krajini, ko so nenadoma — ljudje kar niso mogli verjeti v to blaznost — začeli napadati Metliko v treh zaporednih nočeh med 4. in 7. marecem. Posledice so bile seveda temu primerne. Blazni podvig je stal partizane najmanj 150 mrtvih in 200 ranjenih. Svoje mrvice so partizani vozili deloma v Kolpo, deloma v Gorjance ter jih tam pokopali. Ranjence so namestili v cerkvi v Radovici. Pravijo, da so se s tem napadom komunisti hoteli iznebiti manj zanesljivih pripadnikov ter okoliških kmetov, ki so jih prisilno mobilizirali in jih oborožene pogнали proti strojnicam. To je popolnoma v duhu one naredbi, ki jo je na Krimu izdal politični komisar Fric Novak.

Drobne gospodarske

Zadružna zveza. Redna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani bo 31. marca letos ob pol 10 v bel dvorani hotela Union.

Razstavljanje najdražjih vrst blaga. Trgovska zbornica v Zagrebu je naslovila na vse svoje člane poziv, naj v svoje izložbe ne dajejo najdražjega blaga, ker se s tem lahko negativno vpliva na splošno raven cen.

Morgan umrl. Na Floridi je umrl v starosti 76 let John Pierpont Morgan, eden najbogatejših ljudi severnoameriških zedinjenih držav. Bil je lastnik svetovno znane banke Morgan in se je udeleževal tudi v jeklarski industriji ter mednarodni plovi.

Državni dolg severnoameriških Zedinjenih držav. Poslanska zbornica je zvišala najvišjo mejo za državno zadolžitev severnoameriških Zedinjenih držav od 125 na 210 milijard dolarjev.

Nemški državni dolg je znašal po poročilu nemških listov konec lanskega leta 185.63 milijard mark v primeri s 128.51 in 79.5 milijarde mark na koncu prejšnjih dveh let.

Fuzije čeških denarnih zavodov. Iz poslovnega poročila osrednje zveze za denarništvu v protektoratu je posneti, da se je lani število bank v protektoratu zmanjšalo od 19 na 16, število podružnic pa od 191 na 159. Število hranilnic je ostalo v glavnem neizpremenjeno: 172 nasproti 173, dočim je število hranilniških podružnic naraslo od 146 na 147. Tudi število kmetijskih predjemnih blagajn je ostalo neizpremenjeno. Število posojilnic se je lani zmanjšalo od 882 na 729, število kmetijskih posojilnic pa od 3340 na 3134.

Hrvatski promet na Donavi. Hrvatska rečna plova objavlja, da bo dne 8. marca začela obratovati redna zveza med Vukovarjem in Zemunom tako za osebni kot blagovni promet.

Dunajske zavarovalnice na jugovzhodu. Iz poročila dunajske mestne vzajemne zavarovalnice d. d. je razvidno, da je družba prevzela na Madžarskem, Hrvaškem in v Srbiji ter v priključenih ozemljih Južne Stajerske in Koroske zavarovalne posle 1 srbske in 1 hrvaške družbe. Leta 1942 sta bili odprti podružnici v Zagrebu in Belgradu.

Ducejeva nagrada dvojčkom

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil g. Gregorčič Josipini, vdovi Antona, iz Dobove 3, občina St. Peter, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Kikljeva spominska maša

Ljubljana, 18. marca.

Danes ob sedmih zjutraj je bila slovesna maša zadušnica za pokojnim Jaroslavom Kikljem, ki so ga pred letom dni komunisti zahrbito ubili. Veliko število udeležencev je pokazalo, kako živ je še spomin na vzornega katoliškega akademika, ki je dal svoje mlado življenje za svojo vero. Zlasti veliko je bilo v stolnici njegovih stanovskih tovarišev. Slovesnosti pa se je udeležilo tudi mnogo ljudi vseh slojev.

Iz kulturnega življenja

Izjava direktorja Drame g. Pavla Golle

V 4.—6. številki tekočega letnika »Umetnost« je izšel izdaj mojega peresa dialog v stihih z naslovom »Prolog«. Gospodje kritiki in recenzenti ljubljanskih dnevnikov mislijo, da sem v teh stihih »adel prav nje ter z izrazi in s primerami, ki sem jih uporabil, ne le vsakega izmed njih osebno razžalil, temveč se dotaknil tudi časti in ugleda naših dnevnikov.

Zato mi je čast podati sledečo izjavo: Pod naslovom »Prolog« izšli stih niso zaključena pesem, temveč samo odlomek iz večjega teksta v vezani besedi, ki sem ga pisal, a ne dovršil leta 1938. Direktor in Dramatik sta samo dve osebi v nameravani komediji, v kateri bo kritik prav tako vehementno zastopal svoje mišljenje o kritiki, kakor ona dva svoje.

V svoji dolgoletni gledališki praksi sem kot direktor in kot pisatelj prav tako ravno dušno in brez razburjenja prenašal hvalo kakor grajo mnogostevilnih kritikov in recenzentov, ki so se v zadnjih štiriindvajsetih letih bavili s presojo mojega dela v revijah in časopisih ne le v Ljubljani, Mariboru itd., temveč tudi v Zagrebu, Osijeku, Splitu, Sarajevu, Beogradu, Skoplju in drugod, kjer so uprizarjali moje igre. Tudi na najbolj pikre napade nisem odgovarjal in nikoli nikogar osebno napadel. Reagiraj sem v vsem dolgem razdobju samo dvakrat, ko je bila napadena moja čast ter zahteval in tudi prejel zadoščenje. V polemiko sem se spustil menda samo enkrat.

Z vso iskrenostjo izjavljam, da tudi v primeru »Prolog« nisem hotel nikogar osebno niti vznemiriti, kaj šele žaliti ali napasti.

V Ljubljani, dne 10. marca 1943.

Pavel Golla, ravnatelj Drame.

Hove knjige

Knjige na našem knjižnem trgu se vsak dan množijo, ki je dobro znamenje, vendar pa prebivalstvo človeka, da jih ne more sproti izrpnje ocenjevanji. Tako je zadnji čas izšlo nekaj knjig, o katerih se nismo prinesli referatov, zato jih sedaj samo navajamo: »Naša knjižnica pri Ljudski knjižnici« je izdala prvo svojo letošnjo knjigo, povest o letalcu Antonu De Saint Exuperyju: Veter, pesek, zvezde (v prevodu Petra Kosma). Pred njo kaže pa zbirko mladinskih spominov Toneta Gasparija: Komedije. — V »Slovenčevi knjižnici« so izšle znane poljudne povesti kakor so: Rider Haggard: Roža sveta (v Mulačkovem prevodu), Zane Grey: Jezdec škrlatne kadulje (Griša Koritnik), Blackmoore: Lorna Doone (Griša Koritnik) in Jan Hay: Pota in zapreke (Griša Koritnik), večina iz anglosaškega sveta. Danes pa sta izšli še dve literarno znani deli: povest italijanskega pisatelja Antonija Fogazzara: Pesnikova skrivnost (J. Dolan) in bolgarska zgodovinska povest: Stojan Zagorinov: Ljubezen kraljice Sofije (Zivan Žun). — V Jutrovi »Dobri knjižnici«: italijanska življenjska povest Arnalda Francorolija: Nestanovitno srce (povest o skladatelju Belliniju v prevodu dr. Branka Vrčona) ter Jack London: Jerry s otokov (Spurova). — O vseh teh knjigah bomo še poročali.

Budakovo »Ognjišče« s nemščini. — Izšel je v dunajski knjižni založbi Karl H. Bischof pod naslovom »Herdfeuers«. Prevredel ga je profesor na zagrebškem vseučilišču za hrvaško-nemške kulturne stike g. dr. Franz Hille, bivši lektor Nemške akademije v Ljubljani, odkoder je bil premeščen v Zagreb. Kritiki Adolph Meier piše o njem: »Knjiga je visoka pesem večne nerazumljivosti družinskega življenja, mla ognjišča, naravne sile družine, najbolj nujne klice vsakega naroda. Zato je s tem postalo darilo tudi za vse narode, ki mislijo na notranje sile svojih korenin. Je epos Like ter je življenjsko pristna nesniška obdelava kmečkega življenja na splošno Mogočno pesniško delo, ki bo vsakega pograbilo s svojo silo in ga ne bo izpuščilo. delo, ki nade v vsakega s svojo težo, kakor svetlost ognjišča v Liko.« Prevod označujejo za izvrstnega.

Umrl je Karl Schönherr, znani tirolski dramatski pisatelj, ki je bil včasih tudi igran po naših gledališčih (Zemlja, Zena-vrag itd.). Star je bil 76 let in je umrl na Dunaju.

Boj za bagdasko železnico

Bagdadska železnica ima v diplomatski zgodovini svoje mesto samo v toliko, v kolikor igra svojo vlogo v splošnem razvoju mednarodne politike v dobi do leta 1899 in v kolikor ureja diplomatske zveze med Anglijo, Nemčijo, Francijo in Rusijo. Važnejšo diplomatsko vlogo je ta proga igrala v evropski politiki nekaj let pozneje, ko so se nemški finančniki zamen trdili, da bi za to progo navdušili angleške finančnike in ko so se po izredno dolgovernih finančnih pogajanjih nemški finančniki leta 1903 odločili, da bodo progo zgradili s lastnim denarjem. Tedaj so namreč dosegli, da je turška vlada začasno dovoljenje spremenila v trajno. Nemci so se s samostojnim nastopom obrnili i proti Angliji i proti Rusiji. Vsekakor pa je primerno in važno omeniti tudi tiste dogodke, ki so imeli izredno vpliv na pomen.

Najprej je treba ugotoviti, da je v začetku nemško podjetje imelo samo gospodarski pomen. Siemens je to naziranje zagovarjal celo do svoje smrti. Nikakor ni hotel izzivati sporov s konkurenčnimi skupinami in je vedno računal na sodelovanje z angleškimi podjetniki. Ko so nemški načrti prišli v nasprotje s francoskimi nameni, je bil takoj pripravljen pogajati se s Francozi in jim prepustiti primeren delež izdatkov in dohodkov. To naziranje je bilo upravičeno, ker je tedaj veljala bagdadska proga za ogromno podjetje, ki je potrebovalo velikanske vloge denarja. Poudariti je tudi treba, da Siemens in Nemška banka pri vsem tem podjetju nista imela kakšnih posebnih navedenih zavet. Nemci so hoteli samo odpreti svetovni trgovini ogromno gospodarstvo v Mali Aziji in se niso zmenili za strateške račune turškega sultana. Nazadnje so začeli graditi progo samo zaradi tega, da bi preprečili, da jih druge tuje skupine ne bi izločile. Zaradi oko-

ličnih pa se je nemško stališče v zadnjem desetletju 19. stoletja zelo spremenilo. Nemci so vložili v podjetje že toliko denarnih sredstev, da so se začela vrviti v ospredje tudi politična vprašanja in Nemci so se morali odločiti za stališče, da je v njihovo korist, če bo Turčija utrjena in notranje urejena država. Dosegli so, da je nemška vlada začela do Turcije zavzemati to politično naziranje. Zato se ni prav nič čuditi, da se je začela porajati v nemški miselnosti velika cesta in prometna zveza, ki bi šla iz Berlina v Beograd in Carigrad ter nato naprej iz Hajdar paše v Konijo, Bagdad in Basoro ter celo do Perzijskega zaliva. Samo korak je bil še nato do tega, da se je začelo širiti naziranje, da bi se na Bliznjem vzhodu dalo utemeljiti delovanje nemškega imperializma.

Brž ko so se pa začele rojevati politične koristi Nemčije v Turčiji, je moralo nastati trenje, ki je načrt za bagdasko progo izpremenilo v važno diplomatsko vprašanje med Nemčijo in drugimi evropskimi vesilami. ki so se tudi zanimale za Bliznji vzhod. Francozi so zastopali modro stališče. Z nohti in z zobmi so izpovedali nemški vpliv v Turčiji, dokler se niso zavedli, da to ni več mogoče. — Tedaj so se potolažili in so samo zatrejvali, da so se okrepile njihove pokroviteljske pravice nad katoliškimi verniki na Bliznjem vzhodu ter so se zadovoljili s tem, da so dobili nekaj manjših koncesij pri železnikih progah v Siriji in v Palestini. Vendar pa so tudi pri teh progah sodelovali Nemci. Sicer pa je bilo vprašanje za Francoze precej preprosto. Njihove naložbe kapitala v Turčiji so zelo presegle naložbe vseh drugih držav. V delnice in v razna podjetja v Turčiji so naložili nad dva in pol milijona frankov. Ker sami niso mogli obvladati položaja, so zato silno zagovarjali stališče, da se mora obratovati turško cesarstvo v vsej svoji moči, da bi bile njihove naložbe varne. Zato so se tudi odločili za sodelovanje z Nemci, ki so v bistvu

imeli iste cilje in koristi. Na tem polju je bila Francija bolj v skladu z Nemčijo kakor pa z Rusijo.

Javna tajnost pa je bila, da je bila carska ruska vlada tista, ki je hotela preprečiti, da bi se turško cesarstvo okrepilo in ohranilo. Zato je ruska vlada ovirala vse, kar bi moglo koristiti turški vladi. Kakor pa se je izjavil Bülow, Rusi niso bili tako močni, da bi Turčijo ogradili s plotom in jo potem pustili, da bi počasi umirala. Dejansko se je ruska vlada morala zadovoljiti samo s tem, da je vlegala proteste proti nemškimi načrtom. Hotela si je ohraniti svoj položaj v Carigradu in hotela izsiliti zase Dardanele. To se ji ni posrečilo, zato je protestirala proti železniškim progam, ki bi bile zgrajene v turških pokrajinah, ki so mejile na Rusijo. V aprilu 1900 je ruska vlada od sultana izsilila pogodbo, s katero se je turška vlada obvezala, da ne bo dovolila graditi nobenih železniških prog v anatolskih pokrajinah ob Črnem morju nikomur drugemu kakor ruskim družbam. Ta pogodba, ki v svojih podrobnostih še ni objavljena, je zavarovala takojšnje ruske koristi, vendar pa je pustila odprto obsežno vprašanje naraščajočega nemškega gospodarskega vpliva v Turčiji.

V poznejšem času je bila nemška politika v Mali Aziji v nasprotju z rusko in angleško politiko. Najvažnejše je bilo angleško stališče, ker bi se ruske intrige mogle zatreti, če Angleži ne bi bili tako zagrizeni. Zato je na mestu ugotoviti, da v začetku angleška politika ni bila sovražno razpoložena naraščanju nemškega gospodarskega vpliva v Turčiji. Sicer je res, da so se Angleži zanimali za turške proge zlasti zaradi Indije, res pa je tudi, da so Angleži tudi zagovarjali naziranje, da naj bo Turčija močna in urejena velevala, da bo lahko služila za obrambni zid proti Rusiji. Nikakor pa niso mogli Angleži dopustiti, da bi turška vlada postala sužnja Francije. Francija pa je bila tedaj zaveznica Rusije in zato so Angleži hoteli na vsak način preprečiti, da bi se Turčija v Franciji preveč zadolžila. (Dolgej)

Praznično zdravniško dežurno službo
opravičljiva od četrtka od 20 do sobote do
možna zdravstva dr. Zilke Jožica, Ljubljana,
na, Pleteršnikova ulica 13.

S. S. VAN DINE:

24

Umorjeni Kanarček

Markham je nadaljeval z razgovorom do pol devetih, a ni mu uspelo, da bi zvedel še kake podrobnosti. Končno je Cleaver vstal ter hotel odditi. »Zelo mi je žal, da vam nisem mogel povedati več,« je dejal.

Njegov obraz je bil ves nasmejan, ko se je poln ljubeznivosti poslovil od Markhama.

»Zelo premeteno si ga potipal,« je pripomnil Vance, kakor hitro je Cleaver izginil. »Vendar pa je v njem nekaj proketo čudnega. Prehod iz prvotne nedostopnosti do poznejše nenavadne zgovornosti je bil preveč hiter. Morda ga slabo sodim, toda zdi se mi, da ni bil popolnoma odkritost. Morda verjetno, da ga sodim tako, ker mi niso všeč njegove hladne oči... V njih je nekaj, kar se nikakor ne ujema z njegovo tako bahavo odkritostjo in prostodušnostjo...«

»Bodimo z njim nekoliko prizanesljivi, ker je njegov položaj precej neroden,« je pripomnil Markham. »Mislim, da ni preveč prijetno, če mora človek priznati, da se je vjel v zanko in da ga je izsiljevala sirena...«

»Toda če je dobil svoja pisma nazaj že v juniju lanskega leta, čemu neki je še tekal za njo? Heath nam je poročal, da ji je še vedno dvoril...«

»Na vsak način nam je v dr. Lindquistu označil možnost, kjer bomo dobili podrobnejše podatke,« je dejal Vance. »Res je, in to je edina stvar, ki je v vsem nje-

govem pripovedovanju imela kako vrednost. Mislim, da bi bilo prav, če bi takoj zaslusal tega znamenitega Eskulapa...«

»Preveč sem utrujen!« je ugovarjal Markham. »Počakajmo do jutri...«

Vance je pogledal na stensko uro.

»Res je precej pozno, toda...«

»Kakor hoče!« je vzdihnil Markham in vstal.

XI.

Poizvedovanje.

Torek, 11. septembra ob 21.

Deset minut pozneje smo bili pred veliko hišo, zgrajeno iz temnega kamna na 44. cesti.

Služabnik v livreji nam je odprl in Markham mu je dal svojo posetnico.

»Povejte gospodu doktorju, da je zadeva zelo nujna...«

»Gospod doktor je komaj povečerjal,« je povedal služabnik in nas odvedel v bogato opremljeno sprejemnico.

»Tipično stanovanje ženskega zdravnika,« je pripomnil Vance, ko se je razgledal po sobi. »Prepričan sem, da je gospodar veličastna in elegantna osebnost...«

Njegova napoved se je takoj uresničila. Doktor Lindquist je vstopil čez nekaj trenutkov in z zanimanjem ogledoval Markhamovo posetnico, kakor če bi bila napisana z znaki, ki bi jih ne znal razbrati. Bil je visoke postave, kakih 50 let, z gostimi lasmi in obrvmi: njegova polt je bila nenavadno bleda, obraz podolgovat. Kljub precej nepravilnim potezom je bil še kar lep mož. Bil je oblečen v večerno obleko in v vseh njegovih kretnjah je odsevala samozavest. Sedel je k mali mizici in nas vprašujoče pogledal.

»Kaj želite, gospodje?« je vprašal s prijaznim glasom. »Res imate srečo, da ste me našli doma,« je še pristavil, preden je mogel Markham priti do besede. »Navadno sprejemam svoje bolnike samo ob že naprej določenem času...«

Opaziti je bilo, da mu je neljubo, da nas je moral sprejeti kar takoj.

Markham je takoj prišel s svojo zadevo na dan.

»Gospod doktor, tu ne gre za zdravniški posvet. Rad bi govoril z Vami o eni izmed Vaših pacientov... o gospodični Mariji Odell...«

Zdravnik je zamišljeno gledal pred se, kakor da bi se hotel nečesa spomniti.

»Ah, da, gospodična Odell! Prav zdaj sem čital o njeni nasilni smrti. Zares žalosten konec... Toda s čim vam morem pomagati? Razumeli boste, da so odnosi med zdravnikom in pacienti stanovska tajnost...«

»Dobro razumem,« je suho pripomnil Markham. »Vendar pa je sveta dolžnost vsakega zdravnika, da pomaga oblasten, da spravijo morilca v roke pravice. Prepričan sem, da mi ne boste zamolčali, če vam je znana kaka podrobnost, ki bi nam mogla koristiti...«

Zdravnik je dvignil roko, kakor da bi hotel ugovarjati.

»Brez dvoma bom storil vse, kar morem. Povejte mi kaj prav za prav želite...«

»Ni treba, da se obotavljate gospod doktor. Vem, da je gospodična Odell bila dolgo časa Vaša pacientka in domnevam, ali bolje prepričan sem, da vam je zaupala osebne zadeve, ki morejo biti v neposredni zvezi z njeno smrtjo...«

»Toda dragi gospod...« pri tem je doktor ostentativno pogledal posetnico... »gospod Mark-

ham... moji odnosi do gospodične Odell so bili izključno samo poklicni...«

»Povedali so mi, da so Vaši odnosi bili precej zaupni. Morda me boste bolje razumeli, če pristavim, da mi je bilo rečeno, da ste se zanimali zanj več kot je to za zdravniški poklic nujno...«

Z Vancejem sva komaj zadržala smeh pri teh Markhamovih besedah. Zdravnik pa se nikakor ni zmedel. Hlinal je zamišljenost in dejal:

»Priznam vam, da sem v času njenega zdravljenja, ki je bilo precej dolgotrajno, čutil do nje neko... rekel bi očetovsko naklonenost. Mislim pa, da ona tega nikdar ni opazila...«

»Ali vam ni nikdar omenila svojih zasebnih zadev, ki bi jo vznemirjale?« je vtrajal Markham.

»Ne morem se spomniti, da bi mi bila kdaj kaj zaupala. Vem sicer precej na splošno o njenem življenju, o podrobnostih se pa kot zdravnik nisem mogel zanimati. Njena živčna obolelost je izvirala od tod, ker je hodila pozno k počitku in tudi v drugih ozirih ni poznala nikakega reda. Moderna ženska v tem mirnem času...«

»Ali smem vedeti, kdaj ste jo zadnjič videli?« mu je Markham nestrno pretrgal besedo.

Zdravnik ga je presenečeno pogledal.

»Kdaj sem jo zadnjič videl?« Hm, pogledajmo! Zdelo se je, da se silno trudi, da bi se spomnil. Morda pred dvema tednoma... Morda tudi več. Zares se ne spominjam... Ali naj pogledam v knjigo?«

»Ni potrebno,« je dejal Markham in dobrohotno gledal zdravnika. »In je bil ta obisk očetovski, ali samo poklicen?«

Knjižne nagrade

»Družinske pratike«

je za l. 1943 žreb razdelil med sledeče tekmovalce:

Ahlin Verica, Mala vas 61, p. Ježica
Battestin Lucija, Ljubljana, Sv. Petra nasip 37
Flerin Anton, Rovte 133, Carinski oddelek
Grebenc Hilda, drž. uradnica, Ljubljana, Tabor 3
Jeglič Marija, učiteljica, Ljubljana, Ilirska ul. 27
Lavrič Bogo, dijak, Ribnica 196
Nagode Minka, vrhnik, Sušnikova 4
Pahulje Franc, župa, upr., Sv. Peter pri Nov. m.
Pelan Drago, dijak, Pred škofijo 3, Ljubljana
Pisansky Božidar, zobni prakt., Kostanjevica 98
Simič Jože, Istitutio sales, Monteortose, Padova
Strmole Alojzij, dijak, Baragovo sem., Ljubljana
Stravs Anica, Ljubljana, Rožna dolina VI-30
Urh Ana, Borovnica 53
Verbič Janez, železn. upok., Preserje pri Ljublj.

Boljševiško divjanje nad ruskimi kmeti

v krajih, ki so jih bili Nemci zapustili

Berlin, 18. marca. — Neki vojni dopisnik podaja najučinkovitejšo sliko represalij, ki so jih izvedli boljševiki nad ljudstvom v kavkaskih deželah, ko so se spet vrnili v kraje, od koder so se bile nemške čete umaknile. Popisuje, kar je imel priložnost sam slišati od dveh armenskih kmetov, ki se jima je posrečilo priti do nemškega vojaškega poveljstva, potem ko sta ušla krvavemu divjanju Rusov.

Dva dni po tistem, ko so odšle nemške čete — pripoveduje dopisnik — so se pojavili v vasi, kjer sta bila tista dva armenska kmeta živeča dolga leta, prvi sovjetski vojaški oddelki. Ob njihovem prihodu se je tisto prebivalstvo, ki ni imelo možnosti, da bi zapustilo vas, zbralo v manjše skupine po cestah, s strahom gledalo ruske vojaške ter skušalo z njihovih obrazov uganiti kako naj se v bodoče vede, z drugimi besedami, skušali so ugotoviti, kakšno usodo pripravljajo boljševiki prebivalstvu tiste vasi.

V kratkem pa se je začelo — tako sta pripovedovala tista dva armenska kmeta — divje maščevalno delo boljševikov. Z orožjem v rokah so ruski vojaški naskočili vse vaško prebivalstvo, moške, ženske in otroke in jih začeli divjaško pobijati, medtem ko so druge skupine boljševikov začele načrtno požigati njihove revne koče. Sovjeti niso pozabili — sta končala svoje izpovedi armenska kmeta — storiti vse potrebne korake, da ne bi kdo pozneje mogel pripovedovati o njihovem divjaškem postopanju. Na goste je vojsko obkloplilo vas, da ne bi kdo ušel. Navzlic temu pa se je tistima dvema kmetoma po nadvse pustolovski priletjajih posrečilo priti do nemških vojakov — končuje svoja izvajanja vojni dopisnik. V smrtnem strahu sta

pripovedovala, kaj so počeli z vaškim prebivalstvom boljševiki. Pripovedala sta o grozodejstvih, ki sta jim bila sama priča.

Obnovitveno delo na Finskem

Budimpešta, 17. marca. s. Finski kmetijski minister Ikonen je dal dopisniku madžarske brzojavne agencije zanimive izjave o obnovitvenem delu finskih oblasti na ozemljih, ki so bila priključena domovini. Minister je izjavil, da so finske čete ob zasedbi finskega dela Karelije našle te kraje v neverjetnem stanju. Boljševiki so načrtno uničili vse življenje in vsako delovanje. Vse to dokazuje sveto, česa so sovjeti sposobni. Finsko ljudstvo je ponosno, da so bile že nekaj mesecev po ponovni zasedbi pokrajine obnovljene cerkve, šole in pristanišča. Ikonen je zaključil izjavo poudarjajoč, da je izkušnja Karelije preverila finsko ljudstvo, da s svojo borbo proti boljševizmu ne brani samo kulture in vere, pač pa tudi visoko stopnjo življenja evropskega človeka.

Sovjetska sila ni tolikšna, kakor se zdi

Lisbona, 17. marca. AS. Angleški dnevnik »Daily Mail« prinaša zelo črnogled članek o vojni sposobnosti in možnostih Sovjetske Rusije. Članek pobija sodbu, da bo Sovjetska Rusija mogla vedno imeti na razpolago skoraj neizčrpeljive človeške zaloge. Opozarja zaveznike, naj se nikar ne pregreše z zmož, da bi Rusom po enem uspehu pripisovali moč, ki je ti nimajo. »Če bi malo bolj premislili, bi manj blebetali v zgornji zbornici o našem stališču glede Rusije,« pravi članek. »Mene najbolj plašijo v sovjetskih uradnih poročilih tiste besede, s katerimi priznavajo, da so imeli hude izgube. To je tisto, kar bi nas moralo skrbeti, ne pa zmaga rdeče vojske.«

Ali

ste že
naročen
na
Slovenca
?

Vsak

naročnik
zavarovan

Zapustil naju je tako osamljena, najin nad vse ljubljani, predobri mož in skrbni atek, sin, brat itd., gospod

Avgust Miklič

uslužbenec carinarnice

Pokojnikovo truplo leži v mrtvašnici splošne bolnišnice. V njegov zadnji dom ga spremimo v soboto, 20. marca 1943, ob 4 popoldne izpred viške cerkve na farno pokopališče.

Ljubljana, dne 18. marca 1943.

Globoko žalujemo:

Amalija, žena, Bojan, sin; družine: Miklič, Gajzer, Jelenc

STEKLO

motno, progasto in muslin, izdeluje

MISKEC MIRKO

brusilnica stekla in ogledal

LJUBLJANA VII, Medvedova 38, Jernejeva 20

Telefon 35-75.

Potrni neizmerne žalosti naznanjamo vsem znancem in prijateljem tužno vest, da je naša ljubljena mama, sestra in teta, gospa

Kovačič Marija

soproga po pokojnem mlinarju in žagarju ter posestniku v Novem mestu

v torek, dne 16. marca 1943, ob 3 popoldne po kratki mučni bolezni, previdna s svetimi zakramenti, v 53. letu starosti, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb blage pokojnice se je vršil dne 18. marca ob 15 iz hiše žalosti, Prešernova ulica, na farno pokopališče v Šmihelu. — Blago mater priporočamo v molitvi!

Novo mesto, dne 16. marca 1943.

Žalujemo:

France, Stanko, sinova; Marija, Jakobina, Petrina, hčerke, in ostalo sorodstvo

Ljubezen Kristine Homanove

Potem ji je razodel, da je mislil, da ji bo njegovo sožitje brez besed najljubše. Zaradi tega ji ni pisal in zaradi tega jo ni obiskal. Poslal je samo venec.

»Venec?«

O tem ni vedela ničesar. Ničesar ni videla in ničesar ne ve, kaj se je godilo tiste dni okoli nje. Tudi ni nikoli premišljevala o tem.

»Predpostavljaj sem, da me boste razumeli in sem zato odpotoval. Takrat se je zbralo v vaši hiši mnogo sorodnikov. Bal sem se, da bi vas moja navzočnost preveč motila.«

Ko je to govoril, je gledala mirno pred se. Samo enkrat je še povedala, da je bila tako sama. Potem so se orosile njene oči, in solze, ki so tekale, so pomenile olajšanje.

Pustil jo je, da bi se izlokala. Nežno jo je gladil po roki in mrmral v svoji moški nerodnosti nekaj tolažilnih, samo napol izgovorjenih besed.

Nenadoma je vstal in govoril:

»Gospa Kristina, ali ste pripravljeni, da se pametno pogovoriva? Recite samo besedo in ostal bom enostavno tukaj. Midva si morava, kolikor je to mogoče, urediti pametnejše in lepše življenje. Saj ni nikjer zapisano, in nobena morala ne trdi tega, da bi si morali žalostni ljudje še bolj

greniti življenje. Zakaj bi morali vi, in zakaj bi moral jaz hirati v samotni in zapuščenosti?«

Kristina ga je poslušala, ni ga pa pogledala.

»Dovolite mi, da bom samo malo skrbel za vas; s tem boste tudi vi skrbeli zame. Predstavljajte si, da sem vaš starejši brat; brat, ki je bil na potovanju in se je zdaj vrnil domov; brat, ki je odpotoval o tako nepravem času in ki zdaj obžaluje svoje ravnanje. Bodite dobri z njim!«

Bergen, ki je našel prave besede in prave misli, je začel govoriti hitro in odločno:

»Ali smem jutri ali pojutrišnjem k vam na kosilo? Ali smem priti po vas in vas spremljati na sprehod? Sprejmite samo in potem se bova domislila marsičesa pametnega in lepega. Vsako minuto, ko boste potrebovali človeka, sem vam na razpolago.«

Nato ji je pripovedoval, kako se je počutil čez zimo zapuščenega. Tudi bolehal je in zima in pomlad sta minuli brez veselja. Edino, kar ga je razvedrilo, je bilo delo. Napisal je novelo. Ves čas, ko je je pisal, je gojil samo eno željo: da bi prišel čas, ko bi jo mogel prebrati Kristini.

»Mi boste dali priložnost za to? Mi boste dovolili?«

Kakor da bi se zbudila iz sanj, je odprla Kristina oči, ga pogledala in mu rekla: »Bom.« To je izgovorila tiho in ravnodušno.

Med meščani je šlo od ust do ust. Čisto točno niso vedeli, kaj bi rekli.

Videli so Kristino, kako je sedela v kočiji najlepši, kolikor jih je bilo v mestu. Gospod Grote, ki ima zunaj ob reki apnenico, jo je videl, kako se je odpeljala s pisateljem Bergenom. Kako je že rekel? Da je nosila belo obleko in

da je imela velik šop poljskega cvetja v naročju. Podoben šop je bil tudi na zadnjem sedežu. Prav tako, kakor v starih dobrih časih, ko se je vozila na trg in kupovala najlepšega cvetja za stanovanje. Takrat je nosila cvetje za moža; za koga ga neki nosi sedaj?

Sedaj bo spet krasila mizo in jo pogrnila za dva: za se in za svojega finega prijatelja. To krat se meščani niso uračunali v svoji sodbji; bilo je res takoj.

Pred tremi dnevi so jo videli še v mestu in nikdo ne bi mogel reči, da ni bila na dobri poti. Po dolgem času je prišla k znancem na obiske. Kdo bi si mislil, da jo bodo videli tri dni pozneje v kočiji, v beli obleki in s cvetjem?

Ko sta sedela v Homanovi hiši prvič pri pogrnjeni mizi, sta bila tako prevzeta, da sta le s težavo govorila. Bergen je čutil, kako zelo sta se spremenila. Zato jo je pri slovesu prijel za obe roki in ji govoril:

»Gospa Kristina, dovolite, da pridem spet jutri ali pojutrišnjem. Morava se spet navaditi drug na drugega. — Vem, tako težko gre!«

Kakor da bi ji vtil poguma, mu je odgovorila: »Prosim.«

Ura sedenja pri kosilu je pomenila za oba naporno vajo. Ziva zavest, da sedi spet z Erikom Bergenom pri skupni mizi, je niti za hip ni zapustila.

Odvadila se je jesti. Za vsak grizljaj ji je moral prigovarjati in ji ga ljubko ponujati. Tudi njemu ni bilo lahko zaimati s krožnika, moral pa je dati dober zgled. Potrdil se je, kolikor je mogel. Tudi razgovor ni bil tekoč. Počutil se je kakor človek, ki že dolgo ni bil v tujini in se je odvadil tuje govorice.

Mučnost ga je pustila šele pri slovesu, ko jo je vedro vprašal, če bo smel še priti. Tedaj je bilo tudi po njeni govorici razbrati, da se je prisiljena gostoljubnost umaknila pristni. Kakor da bi prosila, je sklenila roki in govorila:

»Prosim! — Prosim, pridite še! Imajte z menoj potrpljenje! Tudi sama si bom prizadevala. Vem, da je tudi vam težko. Pogumna morava biti in ne smeva o tem govoriti. Jutri mi boste spet pripovedovali; ah, da bi se tudi meni povrnil dar govora.«

Zgodilo se je, da se je že prvega dne oprijela njegove krepke roke.

In ko je prišel spet drugi dan, ni bilo njuno razpoloženje kaj prida vedrejšje, šlo pa je že lažje. Popoldne sta šla na sprehod. Do tekočega pogovora ni prišlo. Bila je preveč molčeča in Bergen se je zdelo še vedno skrušena.

Tretji dan mu je šinila smela misel v glavo: pred njeno hišo se je zaustavil s kočijo in jo povabil na vožnjo po pokrajini. Ko sta se vračala in ko ji je pomagal pri izstopu, je dejal odločno: »Lepo je v polju, še se bova vozila!«

Meščani, ki so se sprehajali po okolič, so ju lahko pozneje večkrat videli. To je bil dogodek, ki je pomenil hvaležno snov za ženski krožek in še za marsikatero družinsko ali kavarniško omizje po vrhu. Pomislite: najlepša kočija in v njej pisatelj Erik Bergen s Homanovo vdovo v beli obleki; z gospo Kristino, nežno kakor španski bežeg.

Ni se zgodilo samo enkrat, da se je morala premagati, preden je sedla v kočijo. Vendar pa je sprejemala Bergenovo pomoč z občutkom hvaležnosti. Odleglo ji je, postalo ji je lažje. »Bolje je tako,« se je bodrila vsako jutro.